

دیباچه

کتاب پیش رو، دفتر چهارم از دفاتر «سیروسلوک»، با عنوان «تخلیه» است که به شرح چهارمین منزلِ سیروسلوک اختصاص دارد.

در دیباچهٔ دفاتر قبلی، تبیین گردید که مجموعهٔ «سیروسلوک»، حاصل درس گفتارهای اخلاقی، عرفانی حضرت آیت الله العظمی مظاهری «مدّظله العالی» است و مشتمل بر یک مقدمه و چند دفتر می‌باشد.

پیش از این، مقدمهٔ مباحث سیروسلوک با عنوان «سلوک معنوی در پرتو نور قرآن و عترت علیهم السلام» و نیز دفتر اول که مشتمل بر شرح و تبیین منزل اول از منازل هفت گانهٔ سیر و سلوک بود، با عنوان «یقطه» منتشر گردید و در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفت. سپس، دفتر دوم که دربرگیرندهٔ شرح و تبیین منزل دوم از منازل سیروسلوک بود، با عنوان «توبه» انتشار یافت که حاوی مباحث مفصلی پیرامون موضوع توبه و ناظر بر آیات متعدد قرآن کریم و روایات شریف اهل بیت علیهم السلام بود.

پس از آن، دفتر سوم از مجموعهٔ این دفاتر، برای شرح منزل سوم سیروسلوک با عنوان «تقوا» به زیور طبع آراسته شد و در آن دفتر، موضوع ارزشمند تقوا مورد تحقیق و بررسی همه‌جانبه قرار گرفت. در واقع، آن اثر ارزشمند را می‌توان «دائرة المعارف مختصر تقوا» نامید.

در کتاب حاضر، مباحث کاربردی و مفیدی پیرامون منزل چهارم سیر و سلوک، یعنی «تخلیه» یا همان پاک‌سازی نفس از ذرائع و پلیدی‌ها تبیین گردیده است.

در فصل اول کتاب، به معنا و جایگاه تخلیه در سیر و سلوک پرداخته شده و سپس، پاک‌سازی نفس، در آیات نورانی قرآن کریم و در روایات شریف اهل بیت علیهم‌السلام و همچنین از نظر عقل و اجماع دانشمندان علوم اسلامی، بررسی گردیده است.

فصل دوم، به بیان پنج نکته مقدماتی و قابل توجه، پیش از ورود به منزل تخلیه، اختصاص یافته است. در این فصل، توجهات و نگرش‌های پیشینی پاک‌سازی نفس، تبیین می‌گردد.

در فصل سوم کتاب، راهکارهای عملی و کاربردی تخلیه نفس از صفات رذیله و کدورت‌های قلبی، تشریح گردیده است. در این راستا، ده راهکار مفید و مؤثر ارائه شده که سالکان الی الله می‌توانند با بهره‌گیری از آن راهکارها، مسیر پرفراز و نشیب منزل تخلیه را برای خود هموار سازند. فصل چهارم این دفتر، حاوی تعریف و شرح فشرده‌ای از چهل صفت رذیله است. در این فصل، ضمن تشریح ریشه‌ها و عوامل پدید آورنده اهم خصلت‌های ناپسند، به راهکارهای رفع یا سرکوب هر یک از چهل رذیلت اخلاقی نیز به صورت مختصر اشاره شده است.

امتیاز مباحث و کتب اخلاقی، عرفانی آیت الله العظمی مظاهری، آن است که به شدت متأثر از متن تعالیم قرآن کریم و عترت طاهره و مبتنی بر آراء و نظریات آن دو ثقل گران بهاست. گرچه ایشان، دستورات و پیام‌های اخلاقی مندرج در آیات و روایات را ارشاد به حکم عقل می‌دانند، اما تأکید فراوانی بر استفاده از این دو دریای نورانی، به عنوان منابع منحصر بفرد و بی‌بدیل در علوم دینی دارند.

در این راستا، در آثار ایشان و از جمله در این کتاب، به آثار و اقوال دانشمندان دانش اخلاق، چندان استناد نشده است. همچنین در کتاب حاضر، از نقل مطالبی که پذیرش عرفی ندارند و نیز بیان داستان‌های عامیانه و خرافی و به خصوص حکایت‌های غیر مستند که در برخی کتب اخلاقی، عرفانی متداول است، پرهیز شده و به بیان بعضی از حکایت‌های واقعی و مستند، به عنوان شاهد مطالب و برای الگوگیری نسل جوان اکتفا شده است. ویژگی دیگر این کتاب، رعایت اختصار و فشرده‌گویی است. در اثر پیش رو، به بیان کلیات و رئوس مطالب بسنده شده و از بیان جزئیات و تفصیلات و نیز از تکرار شرح مباحثی که در مجلدات قبلی سیروسلوک گذشت، خودداری گردیده است. علاقه‌مندان می‌توانند برای دستیابی به جزئیات و تفصیلات مباحث، به ارجاع‌هایی که در پی نوشت مطالب درج شده توجه کنند و نیز کتب دیگری را که حاوی تفصیلات آن موضوع است، مطالعه نمایند.

بر خورداری از بیانی روان و قابل فهم و عاری بودن از اصطلاحات پیچیده علمی و عرفانی، از دیگر ویژگی‌های مباحث اخلاقی، عرفانی صاحب این اثر است که موجب می‌گردد افراد گوناگون در سطوح مختلف، بتوانند از این مباحث بهره‌لازم را ببرند. به عبارت روشن‌تر، پویندگان طریق سیر و سلوک که اهل دقت‌های علمی و تعمق‌های نظری هستند، می‌توانند با مطالعه و عمل به این کتاب، به لطف خداوند و مدد اولیای طاهریین او، به درجات والای عرفانی دست یابند و افراد دیگر نیز می‌توانند با برداشت‌های اخلاقی از محتویات کتاب، به قدر توان خود، در مسیر معنویّت و سلوک اِلَی اللّٰه قرار گیرند.

در پایان از همه عزیزانی که در آماده‌سازی، تنظیم و انتشار این اثر ارزشمند نقش آفرینی کرده‌اند، تشکر و قدردانی نموده و از خداوند متعال مسئلت می‌کنیم توفیق تمسک به قرآن کریم و عترت طاهره علیهم‌السلام و پیمودن مسیر سلوک به سوی حق و عبور از منازل هفتگانه آن و نایل شدن به لقای پروردگار متعال را به همگان عنایت فرماید.

«انّه ولیّ الهدایة و التّوفیق»

مؤسسه فرهنگی مطالعاتی الزهراء علیها‌السلام